

Produktionsmidlerne. Det er det, der stavnsbinder Arbejderen til Stedet eller i alt Fald til det paagældende Erhverv, og under de Forhold, vi have nu, er det næsten ensbetydende med, at han er bunden ogsaa til Stedet.

Der sidder i dette Øjeblik rundt omkring mangan pæn Bedsteborger som Indehaver af en smuk Formue, en Formue, der er tilvejebragt ved en umenneskelig lang Arbejdstid, ved, at hans Forfædre eller han selv ikke har generet sig for at lægge saa megen Arbejdstid, som han kunde komme af Sted med, paa dem, han havde med at gøre. Og i Kraft af den Stilling, han har haft som Ejer af Produktionsmidlerne, har han kunnet forøge Arbejdstiden og blive ved, saaledes at han har kunnet skrabe en meget smuk Formue sammen, som han nu sidder og nyder med alle de Fordele og Forrettigheder, der klæbe til Kapital, til Besiddelse. Hvorledes det under disse Forhold gaar med Arbejderne, bekymrer den enkelte Arbejdsgiver sig ikke om. Man kan sige, at det er Forholdenes Natur, at han ikke kan gøre det. Han maa deltage i Kapløbet, Konkurrencen, som alle andre, og kan ikke paatage sig personlig større Forpligtelser, end der paaligger andre. Derfor maa det offentlige træde til, og derfor træder det offentlige ogsaa til under visse Forhold, saaledes som det sker efter adskillige sociale Love, der ere vedtagne af Regering og Rigsdag. Men det er desværre saa, at netop mange Slags Fagsygdomme og Ulykkestilfælde ere en Livsbetingelse for visse Produktioner, for at Kapitalen kan formere sig. Hvis man borttager Muligheden for disse Sygdomme, borttager man Muligheden for en stor Profit, for en stor Gevinst for den paagældende Kapitalist og Arbejdsgiver. Jeg ved f. Eks. adskillige Fag, hvor der lides under Blyforgiftning. Ude paa et bestemt Teglværk i Københavns Nærhed staa Folkene og glassere Mursten og Tagsten. De vide, at de hver Dag indsuge Blygiften, der sætter sig i Knæene, i Lungerne, i deres Lemmer, saa at de gaa den sikre Død i Møde, de vide det, men de kunne ikke gaa derfra, de ere bundne til Erhvervet. Som det gaar disse Folk, gaar det mange andre under lignende Forhold. De ere bundne til Erhvervet. De vide, at det er som at bestige et Skafot, hver Gang de gaa til deres Arbejde. Paa den Slags Forhold raader Fabrikloven i nogen Grad Bød, men langt fra tilstrækkeligt. Et Middelt, hvorved man kunde yderligere borttage

noget af det slemme, der er ved mange Industrier, vilde det være, om man kunde lovfæste Arbejdstiden, forhindre, at Folk vare beskæftigede ud over visse Timer inden for dette Erhverv.

Men det er jo ikke det eneste. Det er jo uhyggeligt, som man næsten sige, at se, paa hvilken overvældende Maade Menneskekraft bliver overflødig, paa hvilken overvældende Maade Antallet af Hestekræfter stiger i Forhold til Antallet af Mennesker, til Befolkningstilvæksten. Der er i Svejts foretaget en Undersøgelse for 13—14 Aar, nemlig fra 1882—95. Det har vist sig der, at Drivkraften, Antallet af Hestekræfter, regnet til 8 Personer, i disse Aar er forhøjet med over 50 pCt., medens Antallet af Arbejdere langt fra har holdt Skridt med den almindelige Befolknings Tilvækst, men tværtimod er taget af. Der haves en lignende Opgørelse fra Danmark for 1883—97, hvorved det viser sig, at for hele Landets Vedkommende var Antallet af Hestekræfter i 1897 omtrent $2\frac{1}{2}$ Gange saa stort som i 1883, medens Befolkningstilvæksten i det samme Tidsrum kun har været noget over 1 pCt. aarlig, som den plejer at være, altsaa kun 15—16 pCt. Nu tror jeg ikke, og det tror vel ingen, at en Indskrænkning af Arbejdstiden vil kunne fjerne Arbejdsløsheden — langt fra. Vi have jo Erfaring for, at naar Arbejdstiden forkortes, søger Kapitalen at indvinde det paa anden Maade, enten ved at forcere Arbejdet, hvad der for øvrigt bliver en naturlig Følge af Arbejdstidens Forkortelse, eller ogsaa ved, som det er sket, at forøge Maskinkraften, ved at indføre arbejdsbesparende Maskiner. Men det, at der i stigende Grad indføres arbejdsbesparende Maskiner, og at der indføres en til de mindste Enkeltheder fortsat Arbejdsdeling, medfører jo, at Arbejdet bliver ganske anderledes aandløst, ganske anderledes sløvende, ganske anderledes trættende, end det mere sammensatte Arbejde, som Mennesker udførte tidligere. Hvad siger man f. Eks. om at staa ved en Maskine, hvori der sidder et Bor, og staa Time ud og Time ind, Dag ud og Dag ind og bore Huller og bore Huller og bore Huller og blive ved at bore Huller! Jeg vil tænke mig, at i et saadant Menneskes Hjerne maa der vist være ligesom et Hul, thi man kan vel fatte, at et fortsat, gentaget, ganske bestemt Arbejde maa øve sin Indflydelse paa vedkommendes Intelligens, maa hindre ham i at bruge sine Evner, som Mennesker kunne bruge dem under et mere sammensat Arbejde.